

Kalatalouden rahoituksen käyttö: kalatalouden edistämisen rahoittaminen

Mari Nykänen, Keski-Suomen TE-keskus

3.3.2009 Kalastuslain uudistamishankkeen rahoitusjaoston kokous

Edistämismäärärahojen määritelmä

- Tässä esityksessä kalatalouden edistämisen rahoituksella tarkoitetaan lähinnä valtion kalastuksenhoitomaksun käyttöä.
- Kalastuslaki ja valtion talousarvio (budjetti) määrittelevät kalastuksenhoitomaksun käyttökohteet.
- Jaettava määrä budjetissa (momentti 30.40.51, Kalatalouden edistäminen) määräytyy kalastuslain (286/1982) 90 §:n (lisätty 22.12.1993/1355) mukaan:

”Valtion talousarvioon otetaan kalatalouden valtakunnalliseen ja alueelliseen edistämiseen vuosittain määräraha, joka vastaa ainakin sitä määrää, mikä kolmen edellisen vuoden aikana kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräisen lukumäärän perusteella kalastuksenhoitomaksuina kertyisi. Tarkoitukseen on kuitenkin myönnettävä vähintään se määrä, mikä kalastuksenhoitomaksuina on kertynyt sitä vuotta edeltävänä vuonna, jota varten talousarvio on laadittu.”

Edistämismäärärahojen käyttökohteet

- Kalastuslain 91 §:n (22.12.1993/1355) mukaan kalastuksenhoitomaksuina kertyneet varat käytetään
 - kalavesien omistajille kalavesien käytöstä maksettaviin korvauksiin
 - kalastusalue toiminnan menojen maksamiseen
 - kalastusalan järjestöjen toiminnan menojen maksamiseen
 - kalatalouden edistämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen
 - valtiolle maksun kannosta aiheutuvien menojen maksamiseen.
- Eduskunta on lisännyt talousarvion käsittelyn yhteydessä Kalatalouden edistäminen -momentille määrärahan, joka on osoitettu Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry:lle (mom. 30.40.51.1).

Edistämismäärärahojen jaon nykyinen käytäntö

- Ministeriö tekee valtioneuvoston raha-asiain valiokunnan ratkaistavaksi vuosittain esityksen määrärahan jaosta eri käyttötarkoituksiin.
- Kalatalouden edistäminen -momentille kunakin vuonna myönnetyistä varoista vähennetään ensin
 - SAKL ry:lle myönnettävä määräraha
 - maksun kannosta valtiolle aiheutuvat menot.
- Loput varoista jaetaan vesialueiden omistajille, kalastusalue toimintaan, kalatalousalan järjestöjen toimintaan ja kalatalouden edistämiseen.
- Alun perin lähtökohtana lakia muutettaessa (hallituksen esitys 1993 vp – HE n:o 179) oli, että kullekin edellisessä kohdassa mainitusta neljästä tahosta myönnettäisiin yhtä suuri osa määrärahoista. Näin toimittiinkin vuosina 1994–2000.
- Vuodesta 2001 lähtien nelijaosta on luovuttu, ja jako on tehty tarveharkinnan perusteella.

Esimerkkinä vuoden 2008 edistämisvarojen jako

KÄYTTÖKOHDE	EUROA	%
Valtiolle maksun kannosta ja rekisterin ylläpitämisestä aiheutuvat menot	437 767	7,8
Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry	100 000	1,8
Kalavesien omistajille maksettavat korvaukset	1 000 000	17,7
Kalastusalue toiminnasta aiheutuvat menot	1 350 000	24,0
Kalastusalan järjestöjen toiminnasta aiheutuvat menot	1 530 000	27,1
Kalatalouden edistämisestä aiheutuvat menot	1 218 233	21,6
YHTEENSÄ	5 636 000	100

Käyttökohteiden tarkempi kuvaus: valtiolle maksun kannosta aiheutuvat menot

- Valtiolle maksun kannosta aiheutuvat menot koostuvat pääasiassa:
 - kalastuksenhoitomaksurekisterin ylläpidosta (maksujen käyttö tähän tarkoitukseen mainittu erikseen Kalastuslain 91 a §:ssä, lisätty 5.12.1996/968)
 - rekisteriin kuuluville toimitetaan vuosittain tiedotusaineistoa, maksulomake ja maksun maksaneille painatetaan kalastuskortti
 - maksuliikenteestä
 - kalastuksenhoitomaksujärjestelmää koskevasta tiedottamisesta
 - maksumahdollisuuksien kehittamisestä ja monipuolistamisesta
 - kuittivihkojen painattamisesta asiamiehille
 - puhelinneuvonnan järjestämisestä.

Käyttökohteiden tarkempi kuvaus: kalavesien omistajille maksettavat korvaukset

- Kalastuksenhoitomaksuista maksetaan kalavesien omistajille korvaus kalavesien käytöstä.
- Korvauksen määrän perusteena käytetään pilkintä- ja ongintarasitusta (maksuista vapaita kalastusmuotoja).
- Rاسitusta kalastusalueella on selvitetty maa- ja metsätalousministeriön tilaamien ns. *Suomi kalastaa* -tutkimusten avulla (Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos 1997, 2001, 2005).
- MMM jakaa korvaukset TE-keskuksille (KL 91 §).
- TE-keskukset voivat käyttää kalastusalueita apuna jaettaessa varoja vesialueen omistajille (KL 91 §).
- Käytännössä TE-keskukset jakavat varat alueensa kalastusalueille kunkin kalastusalueen kalastusrasituksen mukaan.
- Kalastusalueet jakavat varat edelleen kalavesien omistajille (osakaskunnat ym.) kunkin alueen pinta-alan ja arvioidun onginta- ja pilkintärasituksen mukaisesti.
- Jos omistajalle tuleva määrä on enintään 30 euroa, varat annetaan asianomaiselle kalastusalueelle (KL 91 §).
- Jos omistaja ei ole selvillä, voidaan varat tallettaa lääninhallituksen tilille, josta kalastusalue voi pyytää ne käyttöönsä 10 vuoden määräajan kuluttua (Laki rahan, arvo-osuuksien, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta 1931/281).

Käyttökohteiden tarkempi kuvaus: kalastusalue toiminnasta aiheutuvat menot

- MMM jakaa varat kalastusalue toimintaan TE-keskuksille, jotka jakavat varat edelleen kalastusalueille.
- MMM jakaa kalastusalue toimintamäärärahan siten, että kukin kalastusalue saa samansuuruisen euromääräisen perusosan (vuonna 2008 2300 e).
- Loput toimintamäärärahasta määräytyy kalastusalueiden kalastusrasituksen perusteella.
- Toimintamääräraha on tarkoitettu kalastusalueen kalastuslain mukaisten tehtävien suorittamiseen.
- Kalastuslain 90 §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriö voi asettaa kalastusalueille toimintamäärärahojen käyttöä koskevia tulostavoitteita.
- Kalastusalueiden taloushallinnon kehittämistä varten käynnistettiin MMM:n aloitteesta 2006 Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen vetämä *Kalastusalueiden taloushallinnon kehittämishanke*. (<http://www.rktl.fi/julkaisut/j/421.html>)

Käyttökohteiden tarkempi kuvaus: järjestöjen toiminnasta aiheutuvat menot

- Kalatalousalan järjestöjen toimintamääräraha on tarkoitus jakaa *yleisavustuksena* kalastusalan valtakunnallisille järjestöille
 - Kalatalouden Keskusliitto ry
 - Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
 - Suomen Kalankasvattajaliitto
- Toimintamäärärahan lisäksi valtakunnalliset järjestöt voivat saada *erityisavustusta* tiettyihin hankkeisiin siitä osasta kalastuksenhoitomaksuvaroja, joka on varattu erityisiin kalatalouden edistämishankkeisiin.
- Ministeriö voi asettaa ja on asettanut toimintamäärärahaa saaville järjestöille tulostavoitteita (KL 91 §).

Käyttökohteiden tarkempi kuvaus: kalatalouden edistämisestä aiheutuvat menot

- Kalatalouden edistämismäärärahasta noin neljäsosan myöntää hakemusten perusteella maa- ja metsätalousministeriö.
- Loput varoista myöntävät TE-keskukset, joille varat jaetaan TE-keskusalueiden kalastuspaineiden osoittamassa suhteessa.
- MMM myöntää varoja lähinnä valtakunnallisten järjestöjen tai muiden tahojen laaja-alaisiin kalatalouden edistämishankkeisiin.
- TE-keskukset myöntävät varoja alueellisiin hankkeisiin, joita toteuttavat kalastusalan järjestöt, kalastusalueet tai muut oikeustoimikelpoiset yhteisöt tai yritykset.
- Hakumenettelyä uudistettiin 2008 hausta alkaen. MMM ja TE-keskusten haku yhtä aikaa.

Edistämisvaroilla tuettava toiminta

- Kalavesien hoitoa ja vapaa-ajankalataloutta edistävät kehittämis-, kokeilu-, koulutus-, selvitys- ja valistushankkeet
- Etusijalla hankkeet, joiden tavoitteena on:
 - Vaikuttaa myönteisesti kalastuksenhoitomaksukertymään
 - Edistää kalavesien kestäväää käyttöä ja hoitoa
 - Aktivoida kansalaisia ja erityisesti nuoria kalastamaan
 - Parantaa kalastusmahdollisuuksia
 - Tuottaa tuloksia, jotka palvelevat kalastuksenhoitomaksun kalataloutta ja vapaa-ajankalastajia
 - Toteuttaa vapaa-ajankalastusstrategian mukaisia tavoitteita (valtakunnallinen strategia tai TE-keskusten alueelliset strategiat)
(Listaus on yhdistelmä MMM:n ja TE-keskusten hakuohjeista)
- Tyypillisiä TE-keskusten rahoittamia hankkeita ovat olleet mm. nuorisoleirit, erilaiset kalastusoppaat, pienet selvitykset kuten sähkökalastukset, pienimuotoiset vesistöjen kunnostushankkeet, vesialueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat, kalojen ja rapujen istutukset, veneenlaskuluiskat, kalastuspaikkojen opastaulut tms.

Viehekalastusmaksu

- Viehekalastusmaksuina kertyneet varat jaetaan kalenterivuositain jälkikäteen kalavesien omistajille korvauksena heidän omistamiensa kalavesien käyttämisestä viehekalastukseen (KL 89 a §, lisätty 12.12.1996/1045).
- Ennen omistajille jakamista varoista vähennetään valtiolle maksun kannosta ja varojen jakamisesta aiheutuneet kulut (KL 89 a §) (esim. vuonna 2007 viehekalastusmaksuja oli 2 431 995 euroa ja valtion kulut tästä 11 006 euroa).
- MMM jakaa varat TE-keskuksille, jotka voivat käyttää kalastusalueita apuna varoja jaettaessa (KL 89 a §).
- Varat jaetaan vesialueeseen kohdistuvan viehekalastusrasituksen osoittamassa suhteessa (KL 89 a §).
- Käytännössä TE-keskukset jakavat varat alueensa kalastusalueille kunkin kalastusalueen kalastusrasituksen mukaan.
- Kalastusalueet jakavat varat edelleen kalavesien omistajille (osakaskunnat ym.) kunkin alueen pinta-alan ja arvioidun viehekalastusrasituksen mukaisesti.
- Jos omistajalle tuleva määrä on enintään 30 euroa, varat annetaan asianomaiselle kalastusalueelle (KL 89 a §).

